

האינטליגנציה בעליה

ד"ר דוד פסיג בפינת רדיו עם רון נשיאל בתוכניתו השבועית "מעבירים לראשון" 14 במאי 2005

אתה מכיר, רון, את התחושה הקשה שכולנו מתהלכים בה בשנים האחרונות. זו שנובעת מהציונים הנמוכים שמדינת ישראל מקבלת במבחני הבנת הנקרא ומתמטיקה...

אבל מה דעתך על העובדה שיתכן ואנחנו מפספסים את ההתפתחות האנושית החשובה ביותר במאה האחרונה בגלל שאנחנו מרוכזים יותר מדיי במבחני ה-PISA ו-TIMS_1 למיניהם? ההתפתחות הזו שכבר קיבלה גושפנקה אקדמית ללא עוררין מצביעה על כך שרמת ה-IQ של הילדים במדינות המתועשות, זה כבר כמה עשרות שנים, נמצאת בעליה מתמדת. ויש אומרים שבעשור הבא העליה הזו הולכת לקבל תנופה עוד יותר גדולה. אז בא נראה במה המדובר, והמלעזים על ילדינו יידומו...

זה התחיל לפני כ-20 שנה. פרופסור אמריקאי בשם James Flynn, שבכלל עסק בתחום רחוק ממבחני אינטליגנציה—הוא היה פרופ' לפילוסופיה, שם לב לכך שרמת ה-IQ עולה בקצב אחיד ומתמיד כל שנה מאז שנות ה-30. הוא מצא שעל אף החששות כי התרבות המודרנית—זו המתאפיינת בצפייה מוגזמת בטלוויזיה, במשחקי מחשב ובמיעוט קריאה וכדומה—לא הופכת את ילדינו לרדודים ולחסרי יכולות. אלא דווקא ההיפך—היא משפרת את מוחות ילדינו לפתור בעיות ברמה גבוהה יותר.

הוא מצא שהחברות שפיתחו את מבחני ה-IQ היו מדי עשר שנים מקשים את המבחנים כך שממוצע הציונים ישווה שוב ל-100 נקודות. הוא השתומם כשהוא גילה שילד ממוצע תמיד קיבל ציון טוב יותר במבחנים של העשור הקודם.

המגמה הזו שהוא גילה ואשר מכונה כיום "מגמת פליין" נחקרה זה כעשרים שנה בצורה יסודית. ואין ספק יותר שהוא צדק.

הוא מצא באופן מובהק שבתרבויות המתועשות רמת ה-IQ עלתה בממוצע בחמישים השנים האחרונות ב-17 נקודות. מה אתה אומר על זה? ילדינו כיום יותר נבונים מהוריהם בכ-20 אחוזים בממוצע.

המפליא הוא שלאחרונה מתחילים להצטבר נתונים המעידים שהעליה הזו צוברת תאוצה בלתי ברורה. הוא מצא שעד לתחילת שנות התשעים קצב השיפור השנתי ב-IQ אצל כל ילד היה 0.31 של נקודת IQ אחת. ואילו בשנות התשעים משום מה זה עלה לקצב שנתי של 0.36.

אני רוצה להדגיש, שהממצא החשוב ביותר שלו הוא שילד ככל שהוא מתבגר הוא משפר את ה-IQ שלו כל שנה מבלי משים. יכול להיות שהוא יודע פחות מתמטיקה ולשון אבל הוא בסה"כ יותר חכם שיודע לפתור בעיות טוב ומהר יותר.

אם הקצב הזה יישמר או יגדל, אזי התינוקות שלנו כיום, כשהם יהיו בני 50, הם יהיו יותר חכמים מאיתנו—בני ה-50 של היום, בעוד כשלושים אחוז. המשמעות של זה היא שתוך 100 שנה, מאז מלחמת העולם השנייה, האדם הממוצע יוסיף לעצמו יכולות בפתרון בעיות בסדר גודל של 50%.

אני לא חושב שהמין האנושי מבין את המשמעות של התופעה הזו. בטוח שאנחנו היום לא מבינים כיצד זה ישנה את המדע, האמנות והעשייה האנושית בכלל.

בשלושת השנים האחרונות Flynn מנסה לתת הסברים לתופעה הזו אבל הוא מתקשה למצא לה קורלציות מובהקות. מצד אחד, הוא לא חושב שזה ביה"ס, משום שהמבחנים שמודדים מיומנויות למידה לא מצאו שיפור בקצב דומה לזה של ה-IQ.

מצד שני, זה גם לא המזון. זה לא מסביר את קצב השיפור המואץ שמתרחש לאחרונה. גם המזון לא משתפר באותו הקצב. גרוע מזה, הילדים אוכלים הרבה אוכל זבל...

זה מביא אותנו להציע הסבר שאם יסתבר כנכון אזי זה יקפיץ את השיפור ב-IQ בקצב דמיוני בעתיד. הוא מציע שדוקא הטכנולוגיה היא הסיבה. הוא מציע שבחמישים השנים האחרונות, האדם המתועש היה צריך להסתדר עם ממשקים ויזואליים טכנולוגיים רבים ומגוונים. אלה הציבו אתגרים מנטליים ששיפרו את היכולות שלו לפתור בעיות. תדמה לך מה אנחנו עוברים כשאנחנו מחזיקים ביד טלפון נייד חדש וצריכים ללמוד מהר מבלי לקרא את החוברת שמגיעה איתו כיצד הוא עובד... אנחנו מנסים להבין את ההגיון של הממשק... לעקוב אחר רמזים ויזואליים, לחוש קשרים בין הפונקציות, דפוסים חוזרים, וכן הלאה.

בקיצור משחקי מחשב מסתבר יכולים לשפר את ה-IQ יותר מאשר ללמוד מתמטיקה... עכשיו אחר שהמורים למתמטיקה רוצים לאכול אותי. אשתי אגב, שגם היא מורה למתמטיקה מסכימה איתי. אני רוצה להמליץ על חדר כושר למוח.

אצלי בבית יש כמה תוכנות שהילדים פשוט משוגעים עליהם. הם לא סתם משחקי מחשב. אלא ממש מוצרים שהופקו בכוונה ובתבונה רבה לשפר את כישורי האינטליגנציה. לאחרונה גם חברה ישראלית השיקה מוצר שמכונה לא פחות ולא יותר מאשר חדר כושר למוח. המוצר נקרא MindFit. תנסו ותיווכחו. רון, אם ההסבר הזה נכון, חכה תראה איך זה עוד ימשיך לשפר את ה-IQ של הילדים שלנו.